

Številka: Up-679/12-7

Datum: 2. 4. 2013

SKLEP

Senat Ustavnega sodišča je v postopku za preizkus ustavne pritožbe, ki so jo vložili Janko Pibernik in Slavka Pibernik, oba Krško, Mojca Pibernik in Jan Pibernik, oba Brežice, ter Kana Pibernik, Ljubljana, ki jih vse zastopa Bojan Klakočar, odvetnik v Krškem, na seji 2. aprila 2013

sklenil:

- 1. Ustavna pritožba Janka Pibernika, Slavke Pibernik, Mojce Pibernik in Kane Pibernik zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. II Ips 435/2010 z dne 5. 4. 2012 v zvezi s sodbo Višjega sodišča v Ljubljani št. II Cp 3775/2009 z dne 12. 5. 2010 in s sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani št. P 3614/2007-III z dne 18. 6. 2009 se sprejme v obravnavo.**
- 2. Ustavna pritožba Jana Pibernika zoper sodne odločbe, navedene v 1. točki izreka, se zavrže.**

OBRAZLOŽITEV

1. V pravnem postopku je sodišče prve stopnje zavezalo toženo stranko (Republiko Slovenijo), da pritožnici Mojci Pibernik (v pravdi tretji tožnici) plača odškodnino za nepremoženjsko škodo v znesku 1.000 EUR s pripadajočimi zakonskimi zamudnimi obrestmi, odškodninske zahtevke drugih pritožnikov (v pravdi tožnikov) pa je zavrnilo. Zoper prvostopenjsko sodbo so tako pritožniki kot tudi tožena stranka vložili pritožbe. Višje sodišče je vse pritožbe zavrnilo in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. Sodišče je kot podlago za odškodninsko odgovornost države vzelo 26. člen Ustave ter 172. člen Zakona o obligacijskih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 29/78, 39/85 in 57/89 – v nadaljevanju ZOR), ki je veljal v času škodnega dogodka. Izpodbijana odločitev temelji na oceni, da pritožniki niso dokazali protipravnosti ravnanja policije v postopku

proti pokojnemu Samu Piberniku, zato njihovi zahtevki za plačilo odškodnine za duševne bolečine zaradi smrti svojca (201. člen ZOR) ter odškodnine zaradi izgubljenega preživljanja oziroma izgubljene podpore (194. člen ZOR) niso utemeljeni. Izhajajoč iz ugotovitve, da je Samo Pibernik umrl zaradi akutnega napada astme, ki ga je sprožil fizični in emocionalni napor ob aretaciji, se je sodišče v nadaljevanju osredotočilo zlasti na presojo vprašanja, ali so policisti v akciji ravnali zakonito in v skladu s takrat veljavnimi policijskimi pooblastili in navodili o uporabi prisilnih sredstev. Tako po stališču sodišča prve stopnje kot tudi Višjega sodišča policisti v okoliščinah konkretnega primera niso ravnali protipravno. Po ugotovitvah sodišč so bili policisti spornega dne zadolženi za izvršitev odredbe dežurnega preiskovalnega sodnika št. I Kpd 381/2000 z dne 3. 4. 2000, s katero je bila odrejena hišna preiskava zaradi suma storitve kaznivih dejanj, povezanih s preprodajo mamil. Glede na ugotovitve v dokaznem postopku se je pokojnik upiral ukazom policistov, zato so po oceni sodišč policisti ustrezno uporabili prisilna sredstva. Sodišči prve in druge stopnje sta soglašali tudi glede ocene, da policistom ni mogoče očitati, da pokojniku niso omogočili pravočasne in ustrezne zdravniške pomoči (tj. da so bili oziroma da bi morali biti seznanjeni z zdravstvenim stanjem pokojnika ter možnostjo, da pri njem pride do zadušitve zaradi akutnega napada astme), in da jim v zvezi s tem ni mogoče očitati neskrbnosti pri načrtovanju akcije. Obe sodišči sta se strinjali, da četudi bi bilo v zvezi s tem dokazano neustrezno ravnanje policistov, ni podana vzročna zveza med tem ravnanjem in smrtjo Sama Pibernika.

2. Vrhovno sodišče je reviziji, ki so jo vložili pritožniki, delno ugodilo ter sodbi sodišč prve in druge stopnje razveljavilo v delih, v katerih se nanašata na četrtega pritožnika (tj. mladoletnega sina pokojnika) ter zadevo v tem obsegu vrnilo sodišču prve stopnje v novo odločanje. Po presoji Vrhovnega sodišča je sodišče prve stopnje neutemeljeno zavrnilo izvedbo dokaza z zaslišanjem mladoletnega Jana Pibernika, ker je bil v času škodnega dogodka še otrok (čeprav je bil očividec relevantnih dogajanj v stanovanju). Sodišče prve stopnje je njegovo zaslihanje zavrnilo z argumentom, da naj bi šlo za neprimeren dokaz glede na dejstvo, da je bil sin ob dogodku star nekaj več kot 5 let. Po stališču Vrhovnega sodišča se kot stranka lahko zasliši tudi otrok, saj je bilo strokovno ugotovljeno, da imajo tudi že zelo majhni otroci enake senzorne sposobnosti kot odrasli. Zaslihanje sina kot stranke je bilo predlagano v tožbi zato, ker je bil sin navzoč v ključnih trenutkih, ko so policisti izvajali dejanja, za katera bi lahko odškodninsko odgovarjala tožena stranka. Po presoji Vrhovnega sodišča je tožeča stranka utemeljeno zahtevala izvedbo dokaza z zaslišanjem mladoletnega sina pokojnika kot stranke postopka in pri tem ne gre za neprimeren dokaz, katerega izvedbo bi lahko sodišče vnaprej zavrnilo. Revizijske očitke drugih pritožnikov je Vrhovno sodišče zavrnilo. Soglašalo je z materialnopravno presojo nižjih sodišč, da postopek aretacije Sama Pibernika ni pomenil nedopustnega ravnanja in da reakcija policistov na astmatični napad pokojnika ni pomenila neskrbnega ravnanja. Zato tudi po presoji Vrhovnega sodišča niso podane vse predpostavke odškodninske obveznosti tožene stranke.

3. Pritožniki zatrjujejo kršitve pravic iz 14. člena, četrtega odstavka 15. člena, 22., 23. in 26. člena Ustave. Uvodoma poudarjajo, da so bili izrazito šibkejša stranka v sporu proti državi. Sklicujejo se na odločbo Ustavnega sodišča št. Up-555/03, Up-827/04 z dne 6. 7. 2006 (Uradni list RS, št. 78/06, in OdlUS XV, 92), s katero je bilo ugotovljeno, da je bila pritožnikoma Mojci Pibernik in Janku Piberniku kršena pravica do učinkovitega varstva pravic iz četrtega odstavka 15. člena Ustave v zvezi s 13. členom Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP). Kot zatrjujejo pritožniki, ta odločba Ustavnega sodišča v konkretni odškodninski pravdi ni bila uresničena. Sodišču očitajo, da je pravniti postopek vodilo diskriminatorno. Čeprav je bilo sodišče seznanjeno z navedeno odločbo Ustavnega sodišča, pravnega postopka po zatrjevanju pritožnikov ni vodilo tako, da bi ugotovilo dejansko stanje in odgovornost tožene stranke. Pritožnikom se zdi zlasti nesprejemljivo, da je sodišče zavrnilo izvedbo praktično vseh dokazov, ki so jih predlagali. Na drugi strani naj bi sodišče izvedlo vse dokaze, ki jih je predlagala tožena stranka. Pritožniki najprej poudarjajo, da je bila izpodbijana odločitev sprejeta brez zaslišanja njih samih kot strank postopka (z izjemo mladoletnega Jana Pibernika, glede katerega je Vrhovno sodišče zadevo vrnilo sodišču prve stopnje v novo odločanje). Prepričani so, da gre za kršitev načela zaslišanja stranke, kot ga določa Zakon o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo in 45/08 – v nadaljevanju ZPP), hkrati pa tudi za kršitev pravice do izjave (22. člen Ustave). Prvi pritožnik Janko Pibernik poudarja, da je imel lastne zaznave in ugotovitve o sporni policijski akciji, zato bi moral biti zaslišan kot stranka postopka. Sodišče naj bi arbitrarno sklepalo, da o škodnem dogodku ne ve izpovedati nič pomembnega. Diskriminatorno postopanje sodišča naj bi bilo razvidno tudi ob zavrnitvi drugih dokazov, ki so jih pritožniki predlagali zaradi ugotovitve odgovornosti tožene stranke (zlasti predloga za zaslihanje izvedene priče dr. Miroslava Žaberla, izvedenca za vprašanja izvajanja policijskih pooblastil). Pritožniki so prepričani, da pravnito sodišče ni moglo z zadostno strokovnostjo presoditi izpovedb policistov, ki so sodelovali v sporni akciji. Nesprejemljivo se jim zdi stališče sodišča, po katerem policisti niso bili dolžni upoštevati določb Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94 – popr., 72/98 in 6/99 – ZKP) o hišni preiskavi, ker le te dejansko še niso izvajali, temveč so le "ustvarjali pogoje za izvedbo hišne preiskave". Sodišče naj bi nekritično sledilo trditvam tožene stranke, ki je vdor policistov upravičevala z nujnostjo hišne preiskave. Vrhovnemu sodišču pritožniki očitajo, da je neupravičeno spregledalo bistvene kršitve določb ZPP, ki so hkrati pomenile tudi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Sodišče naj bi povsem prezrlo njihove trditve o kršitvah Konvencije proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 24/93, MP, št. 7/93 – v nadaljevanju MKPM). Do tega naj bi prišlo prav zaradi neizvedbe predlaganih dokazov (zaslihanja pritožnikov, zavrnitve strokovnih mnenj stalnih sodnih izvedencev medicinske stroke dr. Dolška in dr. Čakarja, zavrnitve mnenja pulmologinje dr. Skralovnik, neizvedbe dokaza s postavitvijo izvedenca pulmologa). Pritožniki pri tem poudarjajo, da se je ob neposrednem zaslišanju sodnega izvedenca dr. Turela, ki ga je postavilo sodišče, izkazalo, da imenovani izvedenec ni pulmolog,

temveč internist, ki se je skliceval na posamezne izkušnje s področja zdravljenja pljučnih bolnikov. Po mnenju pritožnikov tako ni bila zagotovljena ustrezna specializiranost in strokovnost imenovanega izvedenca. Takšno ravnanje sodišča je za pritožnike nesprejemljivo še zlasti zato, ker je sodišče zavrnilo druge dokazne predloge, ki so bili po mnenju pritožnikov bistveni za ugotovitev odgovornosti tožene stranke. V tem kontekstu pritožniki opozarjajo tudi na nesprejemljivo uporabo 213. člena ZPP (ko je sodišče vnaprej negativno ocenilo kakovost določenega dokaznega sredstva). Pri sporni policijski akciji je po mnenju pritožnikov očitno šlo za kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin (iz 17., 18., 19. in 21. člena Ustave). Pritožniki so prepričani, da je tožena stranka sama zakrivila nevarno dejanje policistov, zato mora odškodninsko odgovarjati za tragičen razplet. Država je akcijo izvršila načrtno, vendar jo je po mnenju pritožnikov načrtovala slabo. Da ni šlo za dejanje iz malomarnosti, naj bi kazale številne okoliščine dogodka (dalj časa trajajoče hudo nasilje, ki naj bi ga izvajali policisti, številne telesne poškodbe, krvne sledi, odklonitev pravočasne pomoči). Pritožniki so prepričani, da je bila sila uporabljena v nasprotju z načeli nujnosti in sorazmernosti (uporabe najmilejšega prisilnega sredstva) ter s spoštovanjem osebnosti in dostojanstva pokojnika. Za presojo odgovornosti tožene stranke bi bilo treba po mnenju pritožnikov upoštevati tudi ustrezne določbe EKČP in MKPM (ki izrecno določa, da je država dolžna žrtvi mučenja zagotoviti pravično in ustrezno odškodnino in največjo možno rehabilitacijo; v primeru smrti žrtve, ki je posledica mučenja, pripada odškodnina bližnjim osebam umrlega). Glede na navedeno pritožniki predlagajo razveljavitev izpodbijanih sodb ter vrnitev zadeve sodišču prve stopnje v novo odločanje.

4. Senat Ustavnega sodišča je ustavno pritožbo sprejel v obravnavo (1. točka izreka). O njeni utemeljenosti bo odločalo Ustavno sodišče, ki bo presodilo, ali so bile z izpodbijano sodno odločbo kršene človekove pravice oziroma temeljne svoboščine pritožnikov.

5. Ustavno pritožbo je vložil tudi Jan Pibernik. Po prvem odstavku 51. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – ZUstS) se lahko ustavna pritožba vloži šele, ko so izčrpana vsa redna in izredna pravna sredstva. Navedeni pritožnik ustavno pritožbo vlaga zoper sklep Vrhovnega sodišča, s katerim je to sodišče razveljavilo sodbi nižjih sodišč glede odločitve o njegovem tožbenem zahtevku ter zadevo v tem obsegu vrnilo sodišču prve stopnje v novo odločanje. V ponovljenem postopku bo sodišče ponovno odločilo o utemeljenosti njegovega tožbenega zahtevka. Zoper odločitev sodišča prve stopnje bosta obe pravnici stranki imeli možnost vložiti pritožbo. Po izčrpanju vseh pravnih sredstev bosta lahko vložili tudi ustavno pritožbo. Glede na to ustavna pritožba navedenega pritožnika zoper izpodbijano sodno odločbo ni dovoljena in jo je treba zavreči (2. točka izreka).

6. Senat je sprejel ta sklep na podlagi prve in druge alineje drugega odstavka 55.b člena ter pete alineje prvega odstavka 55.b člena ZUstS v sestavi: predsednica

senata dr. Etelka Korpič – Horvat ter člana dr. Dunja Jadek Pensa in Jan Zobec. Sklep je sprejel soglasno.

dr. Etelka Korpič – Horvat
Predsednica senata